

Nr 4.

Ankom till riksdagens kansli den 10 februari 1934 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse å Haparanda stad av viss del av kronoparken Karl Johan i Norrbottens län.

(2:a avd.)

I en den 21 december 1933 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 11, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att viss i statsrådsprotokollet angiven del av kronoparken Karl Johan finge, enligt närmare bestämmande av Kungl. Maj:t, utan vederlag överlåtas till Haparanda stad.

Beträffande utredningen i ärendet hänvisas, i den mån därför ej nedan redogöres, till det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet.

Sedan vid 1930 års riksdag (prop. nr 222; R. skr. nr 297) beslutits, att en uthamn för Haparanda och Tornedalen skulle anläggas vid Karl Johans stad, omkring 16 kilometer sydväst från Haparanda, har Kungl. Maj:t den 19 augusti 1932 fastställt gränserna för hamnen.

Haparanda stad, som jämte några angränsande kommuner åtagit sig bidra med 5 procent av den till 810,000 kronor beräknade verkliga kostnaden för själva hamnanläggningen, har därjämte påtagit sig kostnaderna för förvärvande av för hamnområde och tillfartsväg till hamnen erforderlig mark.

Den huvudsakliga delen av det område, som tagits i anspråk för hamnanläggningen, tillhör hemmanet $\frac{1}{8}$ mantal Nikkala nr 20 litt. U i Nedertorneå socken och äges av hemmansägaren J. P. Lahti.

I skrivelse den 28 augusti 1930 har *Haparanda stad* meddelat, att Lahti förklarat sig vilja — hellre än att försälja — utbyta ifrågavarande område, som vore skogbärande, mot annan dylik mark; och har staden i samma skrivelse vidare anfört:

Den 20 maj 1812 beviljade Kungl. Maj:t privilegier, innefattande vanliga stapelstadsrättigheter, för en stadsanläggning å Öystinkenttäa utmark i Nikkala by i Nedertorneå socken. Då någon stadsanläggning därstädes icke kom till stånd, blevo den 10 december 1842 berörda privilegier återkallade och köpingen Haparanda i stället tillerkänd stapelstadsrätt, under enahanda villkor, som för stapelstäder i allmänhet vore bestämda. Den 27 maj 1845 fann Kungl. Maj:t emellertid, på framställning av Haparanda borgerskap, gott förklara, att den rätt, som kunde kronan tillkomma till förenämnda för stadsanläggning upplåtna, men därtill icke begagnade del av Öystinkenttäa utmark, finge emot den skatt eller ränta, som kunde densamma i vederbörlig ordning åsättas, till Haparanda stad överlåtas; och uttalade Kungl. Maj:t samtidigt, att, därest Nikkala byamän skulle

emot dispositionen av marken lägga något hinder, det finge av staden bero att dess talan i detta avseende å ort och ställe, som vederborde, göra gällande. Enligt detta beslut måste kronans rätt till avsedda område anses vara överlåten på Haparanda stad. Nikkala byamän, som aldrig sökt göra någon rätt till området gällande, kunde ej heller åberopa någon rätt till detsamma. Kungl. Maj:t hade visserligen sedermera den 30 april 1881 meddelat beslut om att ifrågavarande område skulle såsom kronopark bibehållas. Detta måste väl dock betraktas som en bokförings-åtgärd och sakna betydelse beträffande äganderätten till området.

På grund av det anförda har Haparanda stad hemställt, att Kungl. Maj:t måtte förklara, att Haparanda stad skulle anses vara ägare till den del av Öystinkenttäa utmark, som betecknats Karl Johans stadsplan, i areal uppgående till 87.92% hektar, samt att Haparanda stad berättigades utbyta eller försälja området ifråga eller del därav mot förvärvande av likvärdigt område för den beslutade hamnanläggningen. För den händelse Haparanda stads rätt till området prövades icke vara fullt klar och ostridig, har staden hemställt, att Kungl. Maj:t ville, med hänsyn till stadens svaga ekonomiska bärkraft, för möjliggörande av natura- och andra prestationer, som staden hade att för hamnanläggningen utgöra, tilldela staden avsedda område med rätt för staden att utnyttja området i enlighet med vad förut hemställts.

Länsstyrelsen i Norrbottens län har med utlåtande den 4 september 1930 överlämnat stadens skrivelse till Kungl. Maj:t.

Länsstyrelsen har därvid anført, att ur handlingarna i ärendet torde framlysa, hurusom myndigheterna under tidernas lopp alltjämt velat såsom en tillgång för Haparanda stad bevara området för den tillämnade Karl Johans stad, med tanke på att detsamma för något med det ursprungliga syftet besläktat ändamål kunde behöva tagas i anspråk. Denna strävan syntes Kungl. Maj:t genom beslutet den 27 maj 1845 hava velat tillmötesgå. Att området sedermera lagts ut som kronopark torde endast innebära en föreskrift rörande förvaltningen. Det sålunda förutsedda tillfället hade nu inträffat. Ägaren av den mark, som Haparanda stad ålagts ställa till förfogande för hamnanläggningen, hade förklarat sig hellre än penningar taga i byte mark från ifrågavarande område, när detta likasom det område, som skulle frångå honom, vore skogbärande och han i övrigt å sitt hemman lede brist på dylik mark. Då därtill komme, att Haparanda stads kända svaga ekonomiska ställning näppeligen tilläte staden att på annat sätt fullgöra berörda villkor för hamnanläggningen, tilläte sig länsstyrelsen att livligt tillstyrka stadens förevarande framställning.

Kammarkollegium har i ett den 31 januari 1931 avgivet infordrat utlåtande framhållit, att kronan fortfarande borde betraktas såsom ägare till ifrågavarande område, i jordregistret redovisat såsom överloppsmarken Karl Johans kronopark 1¹, av krononatur under allmän disposition, samt i anslutning till det anförda uttalat, att, därest en överlåtelse till Haparanda stad av viss del av kronoparken ansåges böra ske, riksdagens medgivande till upplåtelsen torde vara erforderligt.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har i avgivet infordrat utlåtande den

7 mars 1931 tillstyrkt bifall till Haparanda stads hemställen om äganderätt till ifrågavarande område eller, om så ej kunde ske för området i dess helhet, till så stor del därav, som i värde kunde anses motsvara det för hamnen erforderliga området.

Domänstyrelsen har därefter, på grund av anbefallning, med skrivelse den 20 oktober 1932 inkommit med upprättade värderingshandlingar angående ett för hamnen utstakat område av hemmanet Nikkala nr 20 litt. U om 77.44 hektar, med 4,500 kubikmeter virkesförråd av barrskog och värderat till 5,300 kronor, samt ett område av kronoparken Karl Johan om 46.38 hektar, med 4,200 kubikmeter virkesförråd av barrskog och värderat till 6,200 kronor, vilket sistnämnda område vid eventuellt ägoutbyte skulle avstås i ersättning för den av nämnda hemman utstakade delen av hamnområdet.

Domänstyrelsen har förklarat sig icke hava något att erinra emot värderingen samt vidare anför: Enligt värderingen överstege värdet av kronoparksområdet värdet av området av hemmanet Nikkala med 900 kronor. På grund av svårigheten att verkställa en tillförlitlig värdering av bytesområdena, vilka vore beväxta med huvudsakligen yngre och medelålders skog och därför värderats med hänsyn till deras framtida avkastning, torde dock denna skillnad i värde ej vara större än att man kunde bortse från densamma och anse områdena likvärdiga.

Sedan väg- och vattenbyggnadsstyrelsen härefter anbefallts att i ärendet ånyo avgiva utlåtande, har styrelsen i skrivelse den 15 juni 1933, bland annat, anmärkt, att de vid värderingen av bytesområdet av hemmanet Nikkala följda gränslinjerna för hamnområdet visserligen i huvudsak men icke helt överensstämde med de av Kungl. Maj:t fastställda gränserna.

Departementschefen har förklarat, att de skäl, som särskilt av länsstyrelsen i Norrbottens län anförts till stöd för stadens framställning, under alla förhållanden syntes vara tillräckliga för att staden nu borde för genomförandet av det avsedda ägoutbytet utan vederlag få å sig överlåtelsen av domänstyrelsen angivna delen av kronoparken. Departementschefen har vidare uttalat, att riksdagens medgivande torde böra inhämtas till överlåtelsen av angivna del av kronoparken Karl Johan samt att, om någon jämkning av det avsedda områdets gränser och storlek komme att ifrågasättas, Kungl. Maj:t borde äga rätt att härom besluta.

Med hänsyn till de särskilda omständigheterna i nu ifrågavarande fall anser sig utskottet böra biträda Kungl. Maj:ts förslag och får alltså hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må bifalla förevarande proposition.

Stockholm den 9 februari 1934.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.